

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)

της 17ης Οκτωβρίου 2013 *

«Παράβαση κράτους μέλους — Οδηγία 91/271/ΕΟΚ — Επεξεργασία των αστικών λυμάτων — Απόφαση του Δικαστηρίου με την οποία διαπιστώνεται παράβαση — Παράλειψη εκτελέσεως — Άρθρο 260 ΣΛΕΕ — Χρηματικές κυρώσεις — Υποχρέωση καταβολής κατ' αποκοπή ποσού και χρηματικής ποινής»

Στην υπόθεση C-533/11,

με αντικείμενο προσφυγή του άρθρου 260 ΣΛΕΕ λόγω παραβάσεως, ασκηθείσα στις 19 Οκτωβρίου 2011,

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους G. Wils και A. Μαργέλη, καθώς και από την S. Pardo Quintillán, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

προσφεύγουσα,

κατά

Βασιλείου του Βελγίου, εκπροσωπούμενου από την C. Pochet και τον T. Materne, επικουρούμενους από τους M. Neumann, A. Léprieux, E. Gillet, J. Bouckaert και H. Viaene, avocats,

καθού,

υποστηριζόμενου από το

Ηνωμένο Βασίλειο της Μεγάλης Βρετανίας και της Βόρειας Ιρλανδίας, εκπροσωπούμενο από την C. Murrell, επικουρούμενη από τον D. Anderson, QC,

παρεμβαίνον,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους T. von Danwitz, πρόεδρο τμήματος, E. Juhász (εισηγητή), A. Rosas, D. Šváby και C. Vajda, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: P. Cruz Villalón

γραμματέας: M. Aleksejev, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 18ης Απριλίου 2013,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Με την προσφυγή της, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ζήτησε αρχικώς από το Δικαστήριο τα εξής:
 - να διαπιστώσει ότι το Βασίλειο του Βελγίου, παραλείποντας να λάβει όλα τα αναγκαία μέτρα για την εκτέλεση της αποφάσεως του Δικαστηρίου της 8ης Ιουλίου 2004, C-27/03, Επιτροπή κατά Βελγίου, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 260, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ,
 - να υποχρεώσει το Βασίλειο του Βελγίου να καταβάλει στην Επιτροπή χρηματική ποινή, ύψους 55 836 ευρώ ανά ημέρα καθυστέρησης ως προς την εκτέλεση της προμνησθείσας αποφάσεως Επιτροπή κατά Βελγίου, από την ημερομηνία κατά την οποία θα εκδοθεί η απόφαση στην υπό κρίση υπόθεση μέχρι την ημερομηνία εκτελέσεως της προμνησθείσας αποφάσεως Επιτροπή κατά Βελγίου,
 - να υποχρεώσει το Βασίλειο του Βελγίου να καταβάλει στην Επιτροπή ημερήσιο κατ' αποκοπήν ποσό 6 204 ευρώ, από την ημερομηνία δημοσίευσής της προμνησθείσας αποφάσεως Επιτροπή κατά Βελγίου μέχρι την ημερομηνία δημοσίευσής της αποφάσεως στην υπό κρίση υπόθεση ή μέχρι την ημερομηνία εκτελέσεως της προμνησθείσας αποφάσεως Επιτροπή κατά Βελγίου, αν η εκτέλεση αυτή προηγηθεί.
- 2 Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, λαμβάνοντας υπόψη τα πληροφοριακά στοιχεία που της περιήλθαν μετά τις 4 Μαΐου 2012, ημερομηνία του υπομνήματος απαντήσεως στην υπό κρίση υπόθεση, η Επιτροπή τροποποίησε το αίτημά της. Συγκεκριμένα, ζήτησε από το Δικαστήριο να υποχρεώσει το Βασίλειο του Βελγίου να της καταβάλει:
 - χρηματική ποινή 4 722 ευρώ ανά ημέρα καθυστέρησης της εκτελέσεως της προμνησθείσας αποφάσεως Επιτροπή κατά Βελγίου, από την ημερομηνία δημοσίευσής της αποφάσεως στην υπό κρίση υπόθεση, το ύψος της οποίας πρέπει να υπολογίζεται βάσει εξαμηνων χρονικών περιόδων, διά της μείωσης του συνολικού ποσού που αφορά μια τέτοια περίοδο κατά ποσοστό ίσο προς την αναλογία που αντιπροσωπεύει ο αριθμός ισοδυνάμων πληθυσμού (στο εξής: ι.π.) που έχει καταστεί σύμφωνος προς την προμνησθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Βελγίου, μέχρι το τέλος μιας τέτοιας περιόδου, σε σχέση με τον αριθμό ι.π. που δεν είναι σύμφωνος προς την παρούσα απόφαση κατά την ημερομηνία δημοσίευσής της·
 - ημερήσιο κατ' αποκοπήν ποσό 6 168 ευρώ από την ημερομηνία δημοσίευσής της προμνησθείσας αποφάσεως Επιτροπή κατά Βελγίου, μέχρι την ημερομηνία δημοσίευσής της αποφάσεως στην υπό κρίση υπόθεση ή μέχρι την ημερομηνία κατά την οποία η προμνησθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Βελγίου θα έχει εκτελεσθεί πλήρως, αν η ημερομηνία αυτή είναι προγενέστερη.

Το νομικό πλαίσιο

- 3 Κατά το άρθρο της 1, η οδηγία 91/271/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Μαΐου 1991, για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων (ΕΕ L 135, σ. 40), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 98/15/ΕΚ της Επιτροπής, της 27ης Φεβρουαρίου 1998 (ΕΕ L 67, σ. 29, στο εξής: οδηγία 91/271), διέπει τη συλλογή, την επεξεργασία και την απόρριψη αστικών λυμάτων, καθώς και την επεξεργασία και την απόρριψη λυμάτων από ορισμένους βιομηχανικούς τομείς. Σκοπός της είναι η προστασία του περιβάλλοντος από τις επιπτώσεις της απορρίψεως των αστικών λυμάτων.

4 Το άρθρο 2 της εν λόγω οδηγίας ορίζει ως «αστικά λύματα» «τα οικιακά λύματα ή το μείγμα οικιακών με βιομηχανικά λύματα ή/και όμβρια ύδατα».

5 Το ίδιο αυτό άρθρο ορίζει επίσης τη μονάδα ι.π. ως «το αποικοδομήσιμο οργανικό φορτίο που παρουσιάζει βιομηχανικές ανάγκες σε οξυγόνο πέντε ημερών (BOD 5) ίσες προς 60 g/ημέρα».

6 Το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 91/271 προβλέπει τα εξής:

«Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε όλοι οι οικισμοί να διαθέτουν δίκτυα αποχέτευσης αστικών λυμάτων:

— έως τις 31 Δεκεμβρίου 2000 το αργότερο, για τους οικισμούς με ισοδύναμο πληθυσμό (ι.π.) άνω των 15 000·

και

— ως τις 31 Δεκεμβρίου 2005 το αργότερο, για τους οικισμούς με ι.π. μεταξύ 2 000 και 15 000.

Για τα αστικά λύματα των οποίων η απόρριψη πραγματοποιείται σε ύδατα υποδοχής που θεωρούνται “ευαίσθητες ζώνες”, σύμφωνα με το άρθρο 5, τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε να υπάρχουν δίκτυα αποχέτευσης το αργότερο έως τις 31 Δεκεμβρίου 1998 για τους οικισμούς με ι.π. άνω των 10 000.

[...]»

7 Το άρθρο 4 της οδηγίας 91/271 ορίζει, στην παράγραφο 1, τα εξής:

«Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε τα αστικά λύματα που διοχετεύονται σε αποχετευτικά δίκτυα να υποβάλλονται, πριν από την απόρριψή τους, σε δευτεροβάθμια ή σε ισοδύναμη επεξεργασία, ως εξής:

— το αργότερο έως τις 31 Δεκεμβρίου 2000, για όλες τις απορρίψεις λυμάτων από οικισμούς με ι.π. άνω των 15 000,

— το αργότερο έως τις 31 Δεκεμβρίου 2005, για όλες τις απορρίψεις λυμάτων από οικισμούς με ι.π. μεταξύ 10 000 και 15 000,

— το αργότερο έως τις 31 Δεκεμβρίου 2005, για τα λύματα που αποβάλλονται σε γλυκά ύδατα και σε εκβολές ποταμών, από οικισμούς με ι.π. μεταξύ 2 000 και 10 000.»

8 Το άρθρο 5 της οδηγίας 91/271 ορίζει τα εξής:

«1. Για τους σκοπούς της παραγράφου 2, τα κράτη μέλη προσδιορίζουν, μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 1993, τις ευαίσθητες περιοχές σύμφωνα με τα κριτήρια που καθορίζονται στο παράρτημα II.

2. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε, πριν από την απόρριψή τους σε ευαίσθητες περιοχές, τα αστικά λύματα που διοχετεύονται σε αποχετευτικά δίκτυα να υποβάλλονται, το αργότερο μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 1998, σε επεξεργασία αυστηρότερη από εκείνη που περιγράφεται στο άρθρο 4, για όλες τις απορρίψεις από οικισμούς με ι.π. άνω των 10 000.

[...]

4. Εναλλακτικά, οι απαιτήσεις των παραγράφων 2 και 3 για μεμονωμένες εγκαταστάσεις δεν χρειάζεται να εφαρμόζονται σε ευαίσθητες περιοχές, όταν μπορεί να αποδειχθεί ότι το ελάχιστο ποσοστό μείωσης του συνολικού φορτίου από όλους τους σταθμούς επεξεργασίας λυμάτων στην περιοχή αυτή είναι τουλάχιστον 75 % για τον ολικό φώσφορο και τουλάχιστον 75 % για το ολικό άζωτο.

5. Οι απορρίψεις από σταθμούς επεξεργασίας αστικών λυμάτων που βρίσκονται στις οικείες λεκάνες υδροσυλλογής ευαίσθητων περιοχών και συμβάλλουν στη ρύπανση των περιοχών αυτών υπόκεινται στις παραγράφους 2, 3 και 4.

[...]»

- 9 Το άρθρο 17, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας 91/271 ορίζει ότι, το αργότερο μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 1993, τα κράτη μέλη καταρτίζουν πρόγραμμα για την εφαρμογή της οδηγίας 91/271 και ενημερώνουν την Επιτροπή σχετικά με το πρόγραμμα αυτό, το αργότερο μέχρι τις 30 Ιουνίου 1994.
- 10 Κατά το άρθρο 17, παράγραφος 4, της οδηγίας 91/271, οι μέθοδοι και η μορφή παρουσιάσεως που χρησιμοποιούνται για τις εκθέσεις που αφορούν τα εθνικά προγράμματα καθορίζονται με τη διαδικασία του άρθρου 18 της εν λόγω οδηγίας.
- 11 Συναφώς, η Επιτροπή εξέδωσε την απόφαση 93/481/ΕΟΚ, της 28ης Ιουλίου 1993, περί των σχημάτων για την έκθεση των εθνικών προγραμμάτων που προβλέπονται στο άρθρο 17 της οδηγίας 91/271/ΕΟΚ του Συμβουλίου (ΕΕ L 226, σ. 23), η οποία καθορίζει τις μορφές παρουσιάσεως που πρέπει να χρησιμοποιούν τα κράτη μέλη για την κατάρτιση της τελικής εκθέσεώς τους που αφορά του εθνικό τους πρόγραμμα εφαρμογής της οδηγίας 91/271.

Η απόφαση Επιτροπή κατά Βελγίου

- 12 Στο διατακτικό της προμνησθείσας αποφάσεως Επιτροπή κατά Βελγίου, το Δικαστήριο έκρινε ότι το Βασίλειο του Βελγίου, παραλείποντας να θεσπίσει τις αναγκαίες νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις για την πλήρη εφαρμογή των άρθρων 3, 5 και 17 της οδηγίας 91/271, του τελευταίου αυτού άρθρου συνδυαζομένου με τα άρθρα 3 και 4 της οδηγίας αυτής, καθώς και της αποφάσεως 93/481, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 226 ΕΚ, καθώς και από την εν λόγω οδηγία και την εν λόγω απόφαση.
- 13 Συγκεκριμένα, το Δικαστήριο έκρινε ότι το Βασίλειο του Βελγίου είχε παραβεί τις εν λόγω διατάξεις με το σκεπτικό ότι 114 οικισμοί της Περιφέρειας της Φλάνδρας, 60 οικισμοί της Περιφέρειας της Βαλλωνίας, καθώς και η Περιφέρεια των Βρυξελλών δεν συμμορφώθηκαν προς τις απαιτήσεις της οδηγίας 91/271.

Η προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία

- 14 Στο πλαίσιο του ελέγχου της εκτελέσεως της προμνησθείσας αποφάσεως Επιτροπή κατά Βελγίου, η Επιτροπή ζήτησε από το Βασίλειο του Βελγίου να περιγράψει τα μέτρα που σκόπευε να λάβει προς εκτέλεση της εν λόγω αποφάσεως. Υπό το πρίσμα των απαντήσεων που αφορούσαν τις τρεις βελγικές περιφέρειες, η Επιτροπή απηύθυνε στο εν λόγω κράτος μέλος, πρώτον, έγγραφο οχλήσεως της 30ής Ιανουαρίου 2006, δυνάμει του άρθρου 228 ΕΚ (νυν άρθρου 260 ΣΛΕΕ), στο μέτρο που πολύ μεγάλος αριθμός οικισμών της Περιφέρειας της Βαλλωνίας και της Περιφέρειας της Φλάνδρας, καθώς και η Περιφέρεια των Βρυξελλών εξακολουθούσαν να μην είναι εφοδιασμένος με δίκτυα αποχετεύσεως και σταθμούς επεξεργασίας των αστικών λυμάτων. Επιπλέον, η Επιτροπή έκρινε ότι δεν ήταν δυνατό να ελεγχθεί αν οι σταθμοί επεξεργασίας που βρίσκονταν στην Περιφέρεια της Φλάνδρας λειτουργούσαν σύμφωνα με τις απαιτήσεις της οδηγίας 91/271.
- 15 Δεύτερον, απέστειλε στο εν λόγω κράτος ένα συμπληρωματικό έγγραφο οχλήσεως, με ημερομηνία 23 Οκτωβρίου 2007, με την αιτιολογία ότι ακόμη υψηλότερος αριθμός οικισμών της Περιφέρειας της Βαλλωνίας και της Περιφέρειας της Φλάνδρας, καθώς και η Περιφέρεια των Βρυξελλών δεν τηρούσαν τα προβλεπόμενα στην οδηγία 91/271.

- 16 Κατόπιν των απαντήσεων που αφορούσαν τις τρεις περιφέρειες, η Επιτροπή απέστειλε, τρίτον, στο Βασίλειο του Βελγίου, αιτιολογημένη γνώμη δυνάμει του άρθρου 228 ΕΚ, με ημερομηνία 26 Ιουνίου 2009, λόγω του ότι 20 φλαμανδικοί οικισμοί δεν τηρούσαν το άρθρο 5 της οδηγίας 91/271, 50 οικισμοί της Βαλλωνίας καθώς και η Περιφέρεια των Βρυξελλών εξακολουθούσαν να μην έχουν εκτελέσει την προμνησθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Βελγίου, τόσο ως προς την υποχρέωση να έχουν πλήρες δίκτυο αποχετεύσεως των αστικών λυμάτων όσο και ως προς την υποχρέωση να προβλέψουν την επεξεργασία των εν λόγω υδάτων μετά τη συλλογή τους, υποχρεώσεις προβλεπόμενες από τα άρθρα 3 και 5 αντιστοίχως της οδηγίας 91/271. Με την αιτιολογημένη γνώμη της, η Επιτροπή ζήτησε από το Βασίλειο του Βελγίου να λάβει τα αναγκαία μέτρα για τη συμμόρφωση προς την εν λόγω αιτιολογημένη γνώμη εντός δίμηνης προθεσμίας από της παραλαβής της.
- 17 Κατά την Επιτροπή, από την ανάλυση των απαντήσεων των βελγικών αρχών στην αιτιολογημένη γνώμη της 16ης Ιουνίου 2009, καθώς και από τις μεταγενέστερες δηλώσεις τους, προέκυπτε ότι το εν λόγω κράτος μέλος, μέχρι την άσκηση της υπό κρίση προσφυγής λόγω παραβάσεως κράτους μέλους, δεν είχε εκτελέσει την προμνησθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Βελγίου. Συγκεκριμένα, ένας φλαμανδικός οικισμός δεν τηρούσε το άρθρο 5, παράγραφοι 2 και 3, της οδηγίας 91/271 και 21 οικισμοί της Βαλλωνίας, καθώς και η Περιφέρεια των Βρυξελλών δεν τηρούσαν τα άρθρα 3 και/ή 5, παράγραφοι 2 και 3, της οδηγίας 91/271.
- 18 Υπό τις συνθήκες αυτές, η Επιτροπή αποφάσισε να ασκήσει την υπό κρίση προσφυγή.
- 19 Με διάταξη του Προέδρου του Δικαστηρίου της 18ης Απριλίου 2012, επετράπη στο Ηνωμένο Βασίλειο της Μεγάλης Βρετανίας και της Βόρειας Ιρλανδίας να παρέμβει υπέρ του Βασιλείου του Βελγίου.

Οι εξελίξεις κατά τη διάρκεια της παρούσας διαδικασίας

- 20 Σημειωτέον κατ' αρχάς ότι, στο υπόμνημα απαντήσεως, η Επιτροπή οριοθέτησε περαιτέρω το αντικείμενο της διαφοράς και ζήτησε να διαπιστωθεί παράβαση μόνον ως προς δεκατρείς οικισμούς της Βαλλωνίας και ως προς την Περιφέρεια των Βρυξελλών.
- 21 Με έγγραφο της 4ης Μαρτίου 2013, το Δικαστήριο ζήτησε από τη Βελγική Κυβέρνηση και την Επιτροπή να παράσχουν, μέχρι και τις 8 Απριλίου 2013, στοιχεία ως προς το ακριβές στάδιο στο οποίο βρισκόταν η εκτέλεση της προμνησθείσας αποφάσεως Επιτροπή κατά Βελγίου την 1η Απριλίου 2013, με αναφορά των οικισμών, καθώς και των αντίστοιχων τιμών ι.π., ως προς τους οποίους η συλλογή, επεξεργασία και απόρριψη των αστικών λυμάτων δεν είναι ακόμη σύμφωνες προς την οδηγία 91/271. Στα στοιχεία αυτά έπρεπε επίσης να περιλαμβάνονται οι αναλογίες μεταξύ συνολικών αριθμών οικισμών και τιμών ι.π. και συνολικών αριθμών μη σύμφωνων προς την οδηγία οικισμών και τιμών ι.π., όπως ίσχυαν κατά την ημερομηνία δημοσιεύσεως της προμνησθείσας αποφάσεως Επιτροπή κατά Βελγίου.
- 22 Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Επιτροπή δέχθηκε ότι, κατόπιν των πληροφοριακών στοιχείων που περιήλθαν σ' αυτήν μετά τις 4 Μαΐου 2012, ημερομηνία του υπομνήματος απαντήσεως στην υπό κρίση υπόθεση, τα μέτρα για τη συμμόρφωση προς τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την προμνησθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Βελγίου δεν είχαν ληφθεί ως προς πέντε μόνον οικισμούς.
- 23 Δύο από τους πέντε αυτούς οικισμούς, δηλαδή το Amay και το Malmedy, δεν τηρούσαν τα άρθρα 3, παράγραφος 1, και 5, παράγραφοι 2 και 3, της οδηγίας 91/271. Οι τρεις άλλοι, δηλαδή το Herve, το Bastogne-Rhin και το Liège-Sclessin, δεν τηρούσαν το άρθρο 5, παράγραφοι 2 και 3, της οδηγίας 91/271. Το σύνολο αυτών των οικισμών αντιπροσωπεύει συνολικά 225 710 μονάδες ι.π. μη σύμφωνου προς την οδηγία.

- 24 Η Επιτροπή εκτιμά ότι, για τους οικισμούς του Amay και του Herve, το Βασίλειο του Βελγίου δεν παρέσχε στοιχεία όσον αφορά την ποιότητα των απορρίψεων, υπό την έννοια των πινάκων 1 και 2 του παραρτήματος I της οδηγίας 91/271. Για τους τρεις άλλους οικισμούς, δηλαδή το Bastogne-Rhin, το Liège-Sclessin και το Malmedy, το Βέλγιο δεν παρέσχε στοιχεία όσον αφορά την ποιότητα των απορρίψεων, υπό την έννοια των πινάκων 1 και 2 του παραρτήματος I της οδηγίας 91/271 αφορώντα αρκούντως μακρό χρονικό διάστημα.
- 25 Λαμβάνοντας υπόψη τα στοιχεία αυτά, η Επιτροπή τροποποίησε τα αιτήματά της, όπως εκτίθεται στο σημείο 2 της παρούσας αποφάσεως.

Επί της παραβάσεως

Επιχειρηματολογία των διαδίκων

- 26 Όσον αφορά την προσαπτόμενη παράβαση, η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι, κατά το άρθρο 260, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, αν το Δικαστήριο διαπιστώσει ότι ένα κράτος μέλος έχει παραβεί μία εκ των υποχρεώσεων που υπέχει από τη Συνθήκη ΛΕΕ, το κράτος αυτό οφείλει να λάβει τα μέτρα που συνεπάγεται η εκτέλεση της αποφάσεως του Δικαστηρίου. Όσον αφορά την προθεσμία εντός της οποίας πρέπει να εκτελεστεί μια τέτοια δικαστική απόφαση, η Επιτροπή διευκρινίζει ότι, κατά πάγια νομολογία, το συμφέρον για άμεση και ομοιόμορφη εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης επιτάσσει την άμεση έναρξη της εκτελέσεως αυτής και την περάτωσή της το συντομότερο δυνατόν (απόφαση της 9ης Δεκεμβρίου 2008, C-121/07, Επιτροπή κατά Γαλλίας, Συλλογή 2008, σ. I-9159, σκέψη 21 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 27 Το Βασίλειο του Βελγίου εκτιμά ότι, από της εκδόσεως της προμνησθείσας αποφάσεως Επιτροπή κατά Βελγίου, οι περιφέρειες της Φλάνδρας, της Βαλλωνίας και των Βρυξελλών, προώθησαν την εκτέλεση πολύ σημαντικών σχεδίων επενδύσεων προς συμμόρφωση με την απόφαση αυτή.
- 28 Ως εκ τούτου, κατά την ημερομηνία της επ' ακροατηρίου συζητήσεως, όλοι αυτοί οι οικισμοί είχαν συστήματα επεξεργασίας και, επομένως, ήταν σύμφωνοι προς την εν λόγω απόφαση. Αντικείμενο της ένδικης διαφοράς είναι πλέον η απόδειξη της συμμορφώσεως πέντε μόνον οικισμών ευρισκόμενων στην Περιφέρεια της Βαλλωνίας.
- 29 Το Ηνωμένο Βασίλειο εκτιμά ότι η Επιτροπή πρέπει να προβλέπει, στο πλαίσιο των σχεδίων υποδομών μεγάλου εύρους, όπως τα επίμαχα εν προκειμένω, εύλογη προθεσμία εκτελέσεως, λαμβάνοντας υπόψη ένα σύνολο παραμέτρων, όπως ο σχεδιασμός του έργου, η τεχνική υλοποίησή του ή η φύση των κανονιστικών προδιαγραφών η τήρηση των οποίων πρέπει να διασφαλισθεί. Η Επιτροπή θα πρέπει επίσης, ενδεχομένως, να λαμβάνει υπόψη παράγοντες μη εξαρτώμενους από το οικείο κράτος μέλος, όπως τις περιπτώσεις φυσικών καταστροφών. Μεταξύ των στοιχείων βάσει των οποίων είναι δυνατό να εκτιμηθεί αν είναι εύλογη η προθεσμία περιλαμβάνονται οι διοικητικές και ένδικες διαδικασίες τις οποίες προβλέπουν το δίκαιο της Ένωσης και το εθνικό δίκαιο. Τέλος, το Ηνωμένο Βασίλειο υποστηρίζει ότι στην Επιτροπή εναπόκειται να αποδείξει ότι ο χρόνος που απαιτήθηκε για την εκτέλεση μιας αποφάσεως περί διαπιστώσεως παραβάσεως δεν είναι εύλογος.
- 30 Κατά το Ηνωμένο Βασίλειο, η Επιτροπή πρέπει να χορηγεί στο οικείο κράτος μέλος εύλογη προθεσμία όχι μόνο για την εκτέλεση των αναγκαίων έργων ήσσονος σημασίας, αλλά και ενός πιο φιλόδοξου και ευεργετικού για το περιβάλλον σχεδίου, την εκτέλεση του οποίου ενδέχεται να επιθυμεί να αναλάβει ένα κράτος μέλος προς συμμόρφωση με απόφαση εκδοθείσα σύμφωνα με το άρθρο 258 ΣΛΕΕ.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 31 Κατά το άρθρο 260, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, αν η Επιτροπή κρίνει ότι το οικείο κράτος μέλος δεν έχει λάβει όλα τα μέτρα που συνεπάγεται η εκτέλεση αποφάσεως του Δικαστηρίου, μπορεί να ασκήσει προσφυγή ενώπιον του Δικαστηρίου, αφού προηγουμένως παράσχει στο κράτος μέλος αυτό τη δυνατότητα να υποβάλει τις παρατηρήσεις του, υποδεικνύοντας το ύψος του κατ' αποκοπήν ποσού ή της χρηματικής ποινής που πρέπει να καταβληθεί από το εν λόγω κράτος μέλος το οποίο κρίνει κατάλληλο για την περίπτωση.
- 32 Συναφώς, η ημερομηνία αναφοράς προκειμένου να εκτιμηθεί η ύπαρξη παραβάσεως δυνάμει του άρθρου 260, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ είναι η ημερομηνία λήξεως της προθεσμίας που τάσσεται με το έγγραφο οχλήσεως το οποίο αποστέλλεται βάσει της διατάξεως αυτής (αποφάσεις της 11ης Δεκεμβρίου 2012, C-610/10, Επιτροπή κατά Ισπανίας, σκέψη 67, καθώς και της 25ης Ιουνίου 2013, C-241/11, Επιτροπή κατά Τσεχικής Δημοκρατίας, σκέψη 23). Όταν, όμως, η διαδικασία λόγω παραβάσεως έχει κινηθεί βάσει του άρθρου 228, παράγραφος 2, ΕΚ, η ημερομηνία αναφοράς για να εκτιμηθεί η ύπαρξη παραβάσεως είναι η ημερομηνία λήξεως της προθεσμίας που τάχθηκε με την αιτιολογημένη γνώμη πριν από την έναρξη ισχύος της Συνθήκης της Λισσαβώνας, την 1η Δεκεμβρίου 2009 (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση της 17ης Νοεμβρίου 2011, C-496/09, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλογή 2011, σ. I-11483, σκέψη 27).
- 33 Δεν αμφισβητείται ότι, κατά τη λήξη της ταχθείσας με την αιτιολογημένη γνώμη προθεσμίας, το Βασίλειο του Βελγίου δεν είχε λάβει όλα τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να συμμορφωθεί πλήρως προς την προμνησθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Βελγίου.
- 34 Υπό τις συνθήκες αυτές, διαπιστώνεται ότι το Βασίλειο του Βελγίου, παραλείποντας να λάβει τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να συμμορφωθεί με την προμνησθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Βελγίου, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 260, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ.

Επί των χρηματικών κυρώσεων

Επιχειρηματολογία των διαδίκων

- 35 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το ύψος του κατ' αποκοπήν ποσού του οποίου η επιβολή ζητήθηκε, ήτοι 6 168 ευρώ ανά ημέρα παραβάσεως, και το ύψος της ημερήσιας χρηματικής ποινής των 4 722 ευρώ καθορίστηκε σύμφωνα με τα κριτήρια που προβλέπονται στην ανακοίνωση της 13ης Δεκεμβρίου 2005 για την εφαρμογή του άρθρου 228 ΕΚ [SEC(2005) 1658], όπως ενημερώθηκε με την ανακοίνωση της Επιτροπής για την εφαρμογή του άρθρου 260 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και την ενημέρωση των δεδομένων που χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό των κατ' αποκοπήν ποσών και των χρηματικών ποινών που θα προτείνει η Επιτροπή στο Δικαστήριο στο πλαίσιο διαδικασιών λόγω παραβάσεως [SEC(2010) 923], η οποία κατέστη εφαρμοστέα στις διαδικασίες που διέπονται από το άρθρο 260, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, δυνάμει της ανακοινώσεως της Επιτροπής για την εφαρμογή του άρθρου 260, παράγραφος 3, της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ 2011, C 12, σ. 1), καθώς και της ανακοινώσεως της Επιτροπής της 31ης Αυγούστου 2012 για την ενημέρωση των δεδομένων που χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό των κατ' αποκοπήν ποσών και των χρηματικών ποινών που θα προτείνει η Επιτροπή στο Δικαστήριο στο πλαίσιο διαδικασιών λόγω παραβάσεως [C(2012) 6106 τελικό].
- 36 Κατά την Επιτροπή, το ύψος της ημερήσιας χρηματικής ποινής πρέπει να υπολογιστεί διά του πολλαπλασιασμού του βασικού κατ' αποκοπήν ποσού χρηματικής ποινής, ήτοι 600 ευρώ ημερησίως, πολλαπλασιαζόμενου με τον συντελεστή σοβαρότητας της παραβάσεως, καθορισθέντα σε 6 (σε μια κλίμακα από το 1 έως το 20), με ένα συντελεστή διάρκειας, ο οποίος είναι 3 εν προκειμένω, και με ένα συντελεστή «n» που αντιπροσωπεύει την ικανότητα πληρωμής του Βασιλείου του Βελγίου, ήτοι

5,14. Το ποσό που προκύπτει από την εφαρμογή της μεθόδου αυτής ανέρχεται σε 55 512 ευρώ ημερησίως και αντιστοιχεί σε χρηματική ποινή που ισοδυναμεί με 2 653 000 μονάδες ι.π. μη σύμφωνων προς την οδηγία απορρίψεων κατά την ημερομηνία καταθέσεως του δικογράφου της προσφυγής. Όπως επισήμανε όμως η Επιτροπή κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, αυτές οι μη σύμφωνες προς την οδηγία απορρίψεις αντιπροσώπευαν μόλις 225 710 μονάδες ι.π., ήτοι, κατόπιν πολλαπλασιασμού του 225 710 επί 55 512 και διαιρέσεως του αποτελέσματος διά 2 653 000, ποσό 4 722 ευρώ ανά ημέρα παραβάσεως.

- 37 Το ύψος του ημερήσιου κατ' αποκοπήν ποσού προκύπτει από τον πολλαπλασιασμό του βασικού κατ' αποκοπήν ποσού των 200 ευρώ ημερησίως με τον συντελεστή σοβαρότητας της παραβάσεως, καθοριζόμενο εν προκειμένω σε 6, και με τον εν λόγω συντελεστή «n», ο οποίος αντιπροσωπεύει την ικανότητα πληρωμής του Βελγίου, ανερχόμενο σε 5,14.
- 38 Η Επιτροπή φρονεί ότι ο συντελεστής σοβαρότητας ο οποίος ορίστηκε εν προκειμένω είναι ο ενδεδειγμένος λόγω του ότι, στον τομέα του περιβάλλοντος, οι κανόνες που παραβιάστηκαν στην υπό κρίση υπόθεση έχουν μεγάλη σπουδαιότητα και είναι ουσιώδεις για την ευημερία των πολιτών, την ποιότητα ζωής τους, την υγεία τους, αλλά και τη διαφύλαξη των φυσικών πόρων και των οικοσυστημάτων.
- 39 Η Επιτροπή εκτιμά ότι οι συνέπειες της παραβάσεως για τα γενικά και τα κατ' ιδίαν συμφέροντα είναι ιδιαιτέρως σοβαρές στο μέτρο που η ατελής εκτέλεση της προμνησθείσας αποφάσεως Επιτροπή κατά Βελγίου επηρεάζει την ποιότητα των επιφανειακών υδάτινων μαζών και των υδάτινων και χερσαίων οικοσυστημάτων που συνδέονται με τα ύδατα αυτά. Οι συνέπειες αυτής της ατελούς εκτελέσεως είναι κατά μείζονα λόγο σημαντικές διότι το Βασίλειο του Βελγίου έχει ορίσει το σύνολο της επικρατείας του ως «ευαίσθητη ζώνη» και διότι τούτο είναι δυνατόν να επηρεάσει την εφαρμογή άλλων κανόνων για την προστασία του περιβάλλοντος.
- 40 Από την άλλη πλευρά, όσον αφορά τους παράγοντες που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την εκτίμηση της σοβαρότητας της παραβάσεως του δικαίου της Ένωσης, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το Βασίλειο του Βελγίου συνεργάστηκε καλόπιστα. Επιπλέον, η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι το κράτος μέλος αυτό πραγματοποίησε σημαντικές χρηματικές και υλικές επενδύσεις για την υλοποίηση αυτών των πολύπλοκων υποδομών συλλογής και επεξεργασίας των αστικών λυμάτων.
- 41 Πάντως, η Επιτροπή εκτιμά ότι τα μέτρα που σκοπούν στη διασφάλιση της εκτελέσεως της προμνησθείσας αποφάσεως Επιτροπή κατά Βελγίου ελήφθησαν πλείονα έτη μετά την έκδοση της αποφάσεως αυτής, κάτι το οποίο δεν δικαιολογείται ακόμη και αν ληφθεί υπόψη το εύρος των εκτελουμένων έργων.
- 42 Ως προς το κριτήριο που αφορά τη διάρκεια της παραβάσεως το οποίο, κατά το αίτημα της Επιτροπής, είναι πρόσφορο αποκλειστικώς και μόνο για τον υπολογισμό της χρηματικής ποινής, η Επιτροπή επισημαίνει ότι παρήλθε διάστημα μακρότερο των 71 μηνών μεταξύ της εκδόσεως της εν λόγω αποφάσεως και της αποφάσεως περί κινήσεως διαδικασίας λόγω παραβάσεως εκ μέρους της Επιτροπής κατά του Βασιλείου του Βελγίου, πράγμα το οποίο δικαιολογεί τον μέγιστο συντελεστή λόγω διάρκειας 3,0.
- 43 Τόσο με τις έγγραφες όσο και με τις προφορικές παρατηρήσεις του, το Βασίλειο του Βελγίου υποστηρίζει ότι ούτε η σοβαρότητα ούτε η διάρκεια της παραβάσεως ούτε η συνεργασία και η επιμέλεια που επέδειξε κατά τη διάρκεια της διαδικασίας δικαιολογούν την καταδίκη του στην καταβολή κατ' αποκοπήν ποσού ή χρηματικής ποινής στην υπό κρίση υπόθεση. Επικουρικώς, το εν λόγω κράτος μέλος αμφισβητεί τη μέθοδο υπολογισμού των εν λόγω ποσών.
- 44 Όσον αφορά τον υπολογισμό της σοβαρότητας της παραβάσεως, το Βασίλειο του Βελγίου εκτιμά ότι, μολονότι οι σκοποί τους οποίους επιδιώκουν οι διατάξεις της οδηγίας 91/271 έχουν θεμελιώδη χαρακτήρα, οι συνέπειες στο περιβάλλον από τη μη εκπλήρωση των υποχρεώσεων που επιβάλλει η

οδηγία αυτή δεν εκτιμήθηκαν *in concreto*. Στην Περιφέρεια της Βαλλωνίας και στην Περιφέρεια των Βρυξελλών, οι σχετικές μελέτες και τα σχετικά σχόλια ήταν υπερβολικά και/ή εσφαλμένα όσον αφορά τη μείωση των εκπομπών φωσφόρου, την ποιότητα των επιφανειακών υδάτων, την ανθρώπινη υγεία, την οικολογική ποιότητα των πλωτών οδών, το συνολικό μη συλλεγόμενο και/ή μη τυγχάνον επεξεργασίας ρυπαντικό φορτίο και την επίπτωση στον τουρισμό και στην οικονομική δραστηριότητα. Για την Περιφέρεια της Φλάνδρας, αποδείχθηκε ότι όλοι οι οικισμοί που έχουν άνω των 10 000 μονάδων ι.π. έχουν κατάλληλη υποδομή επεξεργασίας.

- 45 Εν πάση περιπτώσει, αν το Δικαστήριο έχει αντίθετη άποψη και εφαρμόσει τη μέθοδο υπολογισμού που χρησιμοποίησε η Επιτροπή για τον καθορισμό του ύψους του κατ' αποκοπήν ποσού, ο συντελεστής σοβαρότητας που θα ληφθεί υπόψη πρέπει κατ' ανάγκη να είναι σημαντικά χαμηλότερος του 4. Ο εν λόγω συντελεστής σοβαρότητας πρέπει κατ' ανάγκη να λαμβάνει υπόψη τις πρακτικές δυσχέρειες εκτέλεσως και ερμηνείας της προμνησθείσας αποφάσεως Επιτροπή κατά Βελγίου, καθώς και την εξέλιξη της ερμηνείας του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας 91/271.
- 46 Όσον αφορά τη συνεκτίμηση της διάρκειας για τον καθορισμό του συντελεστή σοβαρότητας, το Βασίλειο του Βελγίου αμφισβητεί τους παράγοντες που έλαβε υπόψη της η Επιτροπή για τον καθορισμό του συντελεστή αυτού. Κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, και ιδίως την απόφαση της 31ης Μαρτίου 2011, C-407/09, Επιτροπή κατά Ελλάδας (Συλλογή 2011, σ. I-2467), καθώς και κατά την ανακοίνωση της Επιτροπής SEC(2005) 1658, όπως έχει ενημερωθεί, τα κριτήρια της σοβαρότητας και της διάρκειας της παραβάσεως πρέπει να καθορίζονται αυστηρώς χωριστά.
- 47 Όσον αφορά τη διάρκεια της παραβάσεως, το Βασίλειο του Βελγίου φρονεί ότι οι τρεις βελγικές περιφέρειες προχώρησαν, αμέσως μετά την έκδοση της προμνησθείσας αποφάσεως Επιτροπή κατά Βελγίου, στη λήψη μέτρων για την εκτέλεση της αποφάσεως αυτής και κακώς η Επιτροπή υποστήριξε ότι η εκτέλεση ορισμένων έργων άρχισε μόνον πλείονα έτη μετά την έκδοση της αποφάσεως αυτής. Λαμβανομένων υπόψη των σημαντικών δυσχερειών τις οποίες συνεπάγεται η πλήρης εκτέλεση της εν λόγω αποφάσεως, η διάρκεια της μη πλήρους συμμορφώσεως προς την οδηγία 91/271 σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να θεωρηθεί ως υπερβολική και ο συντελεστής σοβαρότητας της παραβάσεως θα έπρεπε να μειωθεί σε 1 υπό το πρίσμα της διάρκειας της παραβάσεως αυτής.
- 48 Το χρονικό σημείο που πρέπει να ληφθεί ως αφετηρία για τον υπολογισμό του κατ' αποκοπήν ποσού δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να είναι η ημερομηνία δημοσιεύσεως της αποφάσεως περί διαπιστώσεως της πρώτης παραβάσεως, δεδομένου ότι η απόφαση αυτή δεν θα μπορούσε, εν πάση περιπτώσει, να έχει ήδη εκτελεσθεί κατά την ημερομηνία αυτή, αλλά μια ημερομηνία μετά την παρέλευση εύλογης προθεσμίας για την εκτέλεση της αποφάσεως αυτής.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

Επί του κατ' αποκοπήν ποσού

- 49 Όσον αφορά το κατ' αποκοπήν ποσό, υπενθυμίζεται ότι, κατά το άρθρο 260, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, ΣΛΕΕ, η Επιτροπή υποδεικνύει στην πρότασή της ένα ποσό το οποίο κρίνει «κατάλληλο για την περίπτωση». Το Δικαστήριο ασκεί την αρμοδιότητά του συνεκτιμώντας όλες τις περιστάσεις της υποθέσεως που έχει υπόψη του.
- 50 Κατά τη νομολογία, η ενδεχόμενη επιβολή μιας τέτοιας ποινής και ο προσδιορισμός του ύψους του κατ' αποκοπήν ποσού πρέπει, σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση, να αποτελούν συνάρτηση όλων των κρίσιμων στοιχείων που αφορούν τόσο τα χαρακτηριστικά της διαπιστωθείσας παραβάσεως όσο και τη συμπεριφορά του κράτους μέλους το οποίο αφορά η δύναμη του άρθρου 260 ΣΛΕΕ κινηθείσα διαδικασία (βλ. προμνησθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Τσεχικής Δημοκρατίας, σκέψη 41 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

- 51 Η διάταξη αυτή απονέμει συναφώς στο Δικαστήριο ευρεία εξουσία εκτιμήσεως προκειμένου να αποφασίσει υπέρ ή κατά της επιβολής της ως άνω κυρώσεως και να προσδιορίσει, ενδεχομένως, το ύψος της. Ιδίως, η καταδίκη κράτους μέλους στην καταβολή κατ' αποκοπήν ποσού δεν μπορεί να έχει αυτόματο χαρακτήρα (βλ. προμνησθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Τσεχικής Δημοκρατίας, σκέψη 42 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 52 Προς τούτο, οι προτάσεις της Επιτροπής δεν δεσμεύουν το Δικαστήριο και αποτελούν απλές ενδείξεις. Ομοίως, οι κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την επιβολή υποχρεώσεως καταβολής κατ' αποκοπήν ποσού, όπως αυτές που περιέχονται στην ανακοίνωση της Επιτροπής SEC(2005) 1658, όπως έχει ενημερωθεί, και τις οποίες επικαλέσθηκε το εν λόγω θεσμικό όργανο στην υπό κρίση υπόθεση, δεν δεσμεύουν το Δικαστήριο, αλλά μπορούν να συμβάλουν στη διασφάλιση της διαφάνειας, της προβλεψιμότητας και της ασφάλειας δικαίου κατά τη δράση της Επιτροπής (βλ. προμνησθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Τσεχικής Δημοκρατίας, σκέψη 43 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 53 Υπό τις συνθήκες αυτές απόκειται στο Δικαστήριο, στο πλαίσιο της εξουσίας εκτιμήσεως που διαθέτει, να καθορίσει το ύψος του κατ' αποκοπήν ποσού ώστε αυτό να είναι, αφενός, κατάλληλο για την περίπτωση και, αφετέρου, ανάλογο προς τη διαπιστωθείσα παράβαση, καθώς και προς την ικανότητα πληρωμής του οικείου κράτους μέλους. Μεταξύ των κρίσιμων παραγόντων που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη στο πλαίσιο αυτό, καταλέγονται στοιχεία όπως το χρονικό διάστημα κατά το οποίο η προσαπτόμενη παράβαση εξακολούθησε να υφίσταται μετά την απόφαση περί διαπιστώσεως της, καθώς και η σοβαρότητα της εν λόγω παραβάσεως (βλ. προμνησθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Ισπανίας, σκέψεις 143 και 144 καθώς και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 54 Όσον αφορά τη διάρκεια της παραβάσεως, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η παράβαση που διαπιστώθηκε με την προμνησθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Βελγίου διήρκεσε περίπου εννέα έτη, πράγμα το οποίο είναι υπερβολικό, μολονότι πρέπει να αναγνωρισθεί ότι οι προς εκτέλεση εργασίες απαιτούσαν σημαντικό διάστημα πλειόνων ετών και ότι η εκτέλεση της προμνησθείσας αποφάσεως Επιτροπή κατά Βελγίου πρέπει να θεωρηθεί ότι βρίσκεται σε προχωρημένο στάδιο και μάλιστα ότι έχει σχεδόν ολοκληρωθεί.
- 55 Όσον αφορά τη σοβαρότητα της παραβάσεως, επισημαίνεται ότι η οδηγία 91/271 σκοπεί στην προστασία του περιβάλλοντος. Κατατάσσοντας το σύνολο της επικρατείας του ως «ευαίσθητη ζώνη», σύμφωνα με το άρθρο 5, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας και το παράρτημα II της οδηγίας αυτής, το Βασίλειο του Βελγίου αναγνώρισε την ανάγκη αυξημένης προστασίας του περιβάλλοντος στην επικράτειά του. Η έλλειψη επεξεργασίας των αστικών λυμάτων προκαλεί βλάβη στο περιβάλλον.
- 56 Εξάλλου, όταν η μη εκτέλεση αποφάσεως του Δικαστηρίου ενδέχεται να βλάψει το περιβάλλον, του οποίου η προστασία περιλαμβάνεται στους σκοπούς της πολιτικής της Ένωσης, όπως προκύπτει από το άρθρο 191 ΣΛΕΕ, μια τέτοια παράβαση αποκτά ιδιαίτερο βαθμό σοβαρότητας (απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2012, C-279/11, Επιτροπή κατά Ιρλανδίας, σκέψη 72 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 57 Επιβάλλεται πάντως η υπόμνηση ότι ο αριθμός των οικισμών ως προς τους οποίους το καθού κράτος μέλος δεν παρέσχε, κατά την ημερομηνία της επ' ακροατηρίου συζητήσεως, απόδειξη συμφωνίας προς την οδηγία 91/271 συνιστά σχετικώς μικρό μέρος του συνολικού αριθμού οικισμών που αποτέλεσαν αντικείμενο της προμνησθείσας αποφάσεως Επιτροπή κατά Βελγίου.
- 58 Όσον αφορά τις παρατηρήσεις του Βασιλείου του Βελγίου και του Ηνωμένου Βασιλείου, κατά τις οποίες η Επιτροπή πρέπει να λαμβάνει υπόψη, στο πλαίσιο των σχεδίων υποδομών μεγάλου εύρους, όπως τα επίμαχα εν προκειμένω, εύλογη προθεσμία εκτελέσεως, με γνώμονα το εύρος και τη δυσκολία υλοποιήσεως των σχεδίων αυτών, η δε διάρκεια της παραβάσεως πρέπει να αρχίζει να εκτιμάται μόνον κατά τη λήξη της προθεσμίας αυτής, διαπιστώνεται ότι είναι βέβαιο ότι η ημερομηνία της 26ης Αυγούστου 2009, η οποία καθορίστηκε με την αιτιολογημένη γνώμη, δεν πρέπει να θεωρηθεί ως πρόωρη ή παράλογη.

- 59 Από την υποβληθείσα στο Δικαστήριο δικογραφία προκύπτει ότι το Βασίλειο του Βελγίου κατέβαλε σημαντικές επενδυτικές προσπάθειες προκειμένου να εκτελέσει την προμνησθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Βελγίου και σημείωσε σημαντικές προόδους. Οι πρόοδοι του Βασιλείου του Βελγίου ήταν ήδη αξιόλογες κατά τη λήξη της ταχθείσας με την αιτιολογημένη γνώμη προθεσμίας.
- 60 Επιπλέον, υπογραμμίζεται ότι το Βασίλειο του Βελγίου συνεργάστηκε πλήρως με την Επιτροπή κατά τη διάρκεια της διαδικασίας.
- 61 Κατά συνέπεια, το Δικαστήριο κρίνει ότι το σύνολο των νομικών και πραγματικών στοιχείων που συνδέονται με τη διαπιστωθείσα παράβαση συντείνει στο συμπέρασμα ότι, για την αποτελεσματική πρόληψη ανάλογων μελλοντικών παραβιάσεων του δικαίου της Ένωσης, απαιτείται εν προκειμένω η λήψη αποτρεπτικού μέτρου, όπως είναι η επιβολή κατ' αποκοπήν ποσού (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2012, C-374/11, Επιτροπή κατά Ιρλανδίας, σκέψη 48 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 62 Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω στοιχείων και σκέψεων, το Δικαστήριο κρίνει ότι, κατόπιν ορθής εκτιμήσεως των περιστάσεων της υπό κρίση υποθέσεως, το ύψος του κατ' αποκοπήν ποσού που πρέπει να καταβάλει το Βασίλειο του Βελγίου πρέπει να καθορισθεί σε 10 εκατομμύρια ευρώ.
- 63 Κατά συνέπεια, το Βασίλειο του Βελγίου πρέπει να υποχρεωθεί να καταβάλει στην Επιτροπή, στον λογαριασμό «Ιδιοί πόροι της Ευρωπαϊκής Ένωσης», το κατ' αποκοπήν ποσό των 10 εκατομμυρίων ευρώ.

Επί της χρηματικής ποινής

- 64 Κατά πάγια νομολογία, η επιβολή χρηματικής ποινής δεν δικαιολογείται κατ' αρχήν παρά μόνον εφόσον, κατά τον χρόνο εξετάσεως των πραγματικών περιστατικών από το Δικαστήριο, εξακολουθεί να υφίσταται η παράβαση που συνίσταται στη μη εκτέλεση προηγούμενης αποφάσεως (προμνησθείσα απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2012, C-374/11, Επιτροπή κατά Ιρλανδίας, σκέψη 33 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 65 Διαπιστώνεται εν προκειμένω ότι, κατά την ημερομηνία της επ' ακροατηρίου συζητήσεως, τα αναγκαία μέτρα για την εκτέλεση της προμνησθείσας αποφάσεως Επιτροπή κατά Βελγίου δεν είχαν ληφθεί πλήρως.
- 66 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Δικαστήριο κρίνει ότι η επιβολή στο Βασίλειο του Βελγίου υποχρεώσεως καταβολής χρηματικής ποινής συνιστά ένα πρόσφορο οικονομικής φύσεως μέσο για τη διασφάλιση της πλήρους εκτελέσεως της προμνησθείσας αποφάσεως Επιτροπή κατά Βελγίου (βλ. προμνησθείσα απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2012, C-374/11, Επιτροπή κατά Ιρλανδίας, σκέψη 35 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 67 Από την άλλη πλευρά, δεδομένης της συνεχιζόμενης πορείας προς την πλήρη εκτέλεση της προμνησθείσας αποφάσεως Επιτροπή κατά Βελγίου, την οποία αναγνώρισε και η Επιτροπή, δεν αποκλείεται, κατά την ημερομηνία δημοσιεύσεως της αποφάσεως επί της υπό κρίση υποθέσεως, να έχει πλήρως εκτελεσθεί η προμνησθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Βελγίου. Ως εκ τούτου, η χρηματική ποινή επιβάλλεται μόνο για την περίπτωση που η παράβαση εξακολουθεί να υφίσταται κατά την ημερομηνία εκδόσεως της αποφάσεως στην υπό κρίση υπόθεση.
- 68 Υπενθυμίζεται ότι στο Δικαστήριο εναπόκειται, κατά την άσκηση της εξουσίας εκτιμήσεώς του συναφώς, να καθορίζει το ύψος της χρηματικής ποινής ώστε αυτό να είναι, αφενός, κατάλληλο για την περίπτωση και, αφετέρου, ανάλογο προς τη διαπιστωθείσα παράβαση, καθώς και προς την ικανότητα πληρωμής του οικείου κράτους μέλους (βλ. προμνησθείσα απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2012, C-374/11, Επιτροπή κατά Ιρλανδίας, σκέψη 36 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

- 69 Στο πλαίσιο της εκτιμήσεως του Δικαστηρίου, τα κριτήρια που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη για να διασφαλίζεται ο χαρακτήρας της χρηματικής ποινής ως μέτρου εξαναγκασμού, με σκοπό την ομοιομορφία και αποτελεσματική εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης, είναι, κατ' αρχήν, η διάρκεια της παραβάσεως, η σοβαρότητά της και η ικανότητα πληρωμής του οικείου κράτους μέλους. Για την εφαρμογή των κριτηρίων αυτών, το Δικαστήριο καλείται να συνεκτιμά ιδίως τις συνέπειες που έχει η παράλειψη εκτελέσεως επί των διακυβευομένων δημοσίων και ιδιωτικών συμφερόντων, καθώς και τον βαθμό του επείγοντος της συμμορφώσεως του οικείου κράτους μέλους προς τις υποχρεώσεις του (βλ. προμνησθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Ισπανίας, σκέψη 119 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 70 Εν προκειμένω, επισημαίνεται ότι η Επιτροπή προτείνει να ληφθεί υπόψη, για τον υπολογισμό του ύψους της χρηματικής ποινής, η σταδιακή μείωση του αριθμού των μονάδων ι.π. μη σύμφωνου προς τις απαιτήσεις της οδηγίας 91/271, πράγμα το οποίο καθιστά δυνατό να ληφθούν υπόψη οι πρόοδοι του Βασιλείου του Βελγίου ως προς την εκτέλεση της προμνησθείσας αποφάσεως Επιτροπή κατά Βελγίου, καθώς και η αρχή της αναλογικότητας.
- 71 Επισημαίνεται ότι, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Επιτροπή υποστήριξε ότι ο αριθμός των μονάδων ι.π. μη σύμφωνου προς την οδηγία κατά την ημερομηνία του δικογράφου της προσφυγής, ήτοι στις 19 Οκτωβρίου 2011, ανερχόταν σε 2 653 000 μονάδες ι.π. και ότι κατά την ημερομηνία της επ' ακροατηρίου συζητήσεως, ήτοι στις 18 Απριλίου 2013, ανερχόταν σε 225 710 μονάδες ι.π.
- 72 Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των περιστάσεων της υπό κρίση υποθέσεως, περιλαμβανομένων των στοιχείων και των εκτιμήσεων που εκτίθενται στο τμήμα της παρούσας αποφάσεως με τον τίτλο «Επί του κατ' αποκοπήν ποσού», το Δικαστήριο κρίνει ότι η επιβολή χρηματικής ποινής ύψους 4 722 ευρώ ημερησίως είναι προσήκουσα.
- 73 Όσον αφορά τα περιοδικά διαστήματα υπολογισμού της χρηματικής ποινής, κατά την πρόταση της Επιτροπής, δεδομένου ότι η απόδειξη περί της συμμορφώσεως προς την οδηγία 91/271 μπορεί να απαιτεί την παρέλευση ορισμένου χρόνου και προκειμένου να ληφθεί υπόψη η πρόοδος την οποία ενδεχομένως σημείωσε το καθού κράτος μέλος, το Δικαστήριο κρίνει πρόσφορο τον υπολογισμό της χρηματικής ποινής ανά περιόδους έξι μηνών, διά της μειώσεως του συνολικού ποσού που αφορά τέτοιες περιόδους κατά ένα ποσοστό επί τοις εκατό ίσο προς το ποσοστό των μονάδων ι.π. που κατέστη σύμφωνο προς την προμνησθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Βελγίου.
- 74 Συνεπώς, το Βασίλειο του Βελγίου πρέπει να υποχρεωθεί να καταβάλλει στην Επιτροπή, στον λογαριασμό «Ίδιοι πόροι της Ευρωπαϊκής Ένωσης», χρηματική ποινή 859 404 ευρώ ανά εξάμηνο καθυστέρησης των μέτρων που απαιτούνται για τη συμμόρφωση προς την προμνησθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Βελγίου, από την ημερομηνία δημοσιεύσεως της παρούσας αποφάσεως μέχρι την πλήρη εκτέλεση της προμνησθείσας αποφάσεως Επιτροπή κατά Βελγίου, το πραγματικό ποσό της οποίας πρέπει να υπολογίζεται στο τέλος έκαστης εξάμηνης περιόδου, διά της μειώσεως του συνολικού ποσού που αφορά τέτοιες περιόδους κατά ένα ποσοστό επί τοις εκατό ίσο προς την αναλογία του αριθμού μονάδων ι.π. που κατέστη σύμφωνο προς την προμνησθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Βελγίου μέχρι το τέλος μιας τέτοιας περιόδου σε σχέση με τον αριθμό μονάδων ι.π. που δεν είναι σύμφωνο προς την παρούσα απόφαση κατά την ημερομηνία δημοσιεύσεώς της.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 75 Κατά το άρθρο 138, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπήρχε σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Δεδομένου ότι η Επιτροπή ζήτησε να καταδικασθεί το Βασίλειο του Βελγίου στα δικαστικά έξοδα και ότι διαπιστώθηκε η ύπαρξη παραβάσεως, πρέπει να καταδικασθεί το κράτος μέλος αυτό στα δικαστικά έξοδα. Κατά το άρθρο 140, παράγραφος 1, του ίδιου Κανονισμού, κατά το οποίο τα κράτη μέλη που παρεμβαίνουν στη δίκη φέρουν τα δικαστικά έξοδά τους, αποφασίζεται ότι το Ηνωμένο Βασίλειο φέρει τα δικαστικά έξοδά του.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πέμπτο τμήμα) αποφασίζει:

- 1) Το Βασίλειο του Βελγίου, παραλείποντας να λάβει όλα τα αναγκαία μέτρα για την εκτέλεση της αποφάσεως της 8ης Ιουλίου 2004, C-27/03, Επιτροπή κατά Βελγίου, με την οποία διαπιστώθηκε η εκ μέρους του Βασιλείου του Βελγίου παράβαση των υποχρεώσεων που υπέχει από τα άρθρα 3 και 5 της οδηγίας 91/271/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Μαΐου 1991, για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 98/15/ΕΚ της Επιτροπής, της 27ης Φεβρουαρίου 1998, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 260, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ.
- 2) Υποχρεώνει το Βασίλειο του Βελγίου να καταβάλει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στον λογαριασμό «Ιδιοί πόροι της Ευρωπαϊκής Ένωσης», το κατ' αποκοπήν ποσό των 10 εκατομμυρίων ευρώ.
- 3) Σε περίπτωση που η διαπιστωθείσα στο σημείο 1 παράβαση εξακολουθεί να υφίσταται κατά την ημερομηνία δημοσιεύσεως της παρούσας αποφάσεως, το Βασίλειο του Βελγίου υποχρεώνεται να καταβάλλει στην Επιτροπή, στον λογαριασμό «Ιδιοί πόροι της Ευρωπαϊκής Ένωσης», χρηματική ποινή 859 404 ευρώ ανά εξάμηνο καθυστερήσεως των μέτρων που απαιτούνται για τη συμμόρφωση προς την προμνησθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Βελγίου, από την ημερομηνία δημοσιεύσεως της παρούσας αποφάσεως μέχρι την πλήρη εκτέλεση της προμνησθείσας αποφάσεως Επιτροπή κατά Βελγίου, το πραγματικό ποσό της οποίας πρέπει να υπολογίζεται στο τέλος έκαστης εξάμηνης περιόδου, διά της μειώσεως του συνολικού ποσού που αφορά τέτοιες περιόδους κατά ένα ποσοστό επί τοις εκατό ίσο προς την αναλογία του αριθμού μονάδων ισοδυνάμου πληθυσμού που κατέστη σύμφωνο προς την προμνησθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Βελγίου μέχρι το τέλος μιας τέτοιας περιόδου σε σχέση με τον αριθμό μονάδων ισοδυνάμου πληθυσμού που δεν είναι σύμφωνο προς την παρούσα απόφαση κατά την ημερομηνία δημοσιεύσεώς της.
- 4) Καταδικάζει το Βασίλειο του Βελγίου στα δικαστικά έξοδα.
- 5) Το Ηνωμένο Βασίλειο της Μεγάλης Βρετανίας και της Βόρειας Ιρλανδίας φέρει τα δικαστικά έξοδά του.

(υπογραφές)